

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 174/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] zastúpeného advokátom JUDr. Matúšom Lemešom, Kuzmányho 29, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV č. k. 8 C 54/2019-283 z 2. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 C 54/2019-283 z 2. decembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka uznesením č. k. 8 C 54/2019-245 zo 4. augusta 2022 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok v sume 4 904 eur za podanie odvolania proti rozsudku okresného súdu č. k. 8 C 54/2019 z 3. mája 2022. Okresný súd uvedeným rozsudkom zamietol žalobu sťažovateľa, ktorou sa proti žalovanému domáhal zaplata sumy 82 900 eur. Vyšší súdny úradník výšku súdneho poplatku určil podľa § 6 ods. 2 a 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Z. z. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra

trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon súdnych poplatkoch“) v spojení s položkou 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch.

3. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej tvrdil, že vzhľadom na to, že poplatok za podanie žalobného návrhu bol vyrubený v sume 2 487 eur, poplatok za podané odvolanie v sume 4 904 eur je nesprávny. Sťažovateľ svoje presvedčenie odôvodnil druhou vetou § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorej poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej. Okrem toho poukázal na čl. 59 ods. 2 ústavy a zásadu „*v pochybnostiach v prospech poplatníka*“.

4. Okresný súd napadnutým uznesením sťažnosť zamietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia konštatoval, že výška oboch súdnych poplatkov bola stanovená správne. Poplatok za žalobu bol stanovený s prihliadnutím na § 11c ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého sa súdny poplatok splatný podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní znižuje o polovicu oproti bežnému konaniu. Okresný súd zdôraznil, že upomínacie konanie má postavenie „špeciality“ k riadnemu civilnému sporovému konaniu a ide o alternatívny druh konania na uplatnenie si peňažného nároku popri režime upravenom v Civilnom sporovom poriadku. Pokiaľ však zákonodarca zvýhodnil spôsob výpočtu súdneho poplatku za podaný návrh v upomínacom konaní (zníženie o 50 %), nemožno sa extenzívne domnievať, že mal na mysli aj iné poplatkové úkony než samotný návrh. Okresný súd poukázal na to, že „*Žalobca podal odvolanie proti rozsudku tunajšieho súdu v konaní, ktoré neprebiehало v režime podľa zákona o upomínacom konaní, ale podľa pravidiel a zásad riadneho civilného sporového procesu, a to s poukazom na ustanovenie § 9 ods. 5 ZoSP.*“. Svoje závery okresný súd podporil aj citáciou z uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 283/2020 z 9. júna 2020, v ktorom ústavný súd za prípustnú označil rozdielnu výšku súdneho poplatku za upomínacie konanie a následne za podané odvolanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ je presvedčený, že v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka dôslednou argumentáciou dostatočne preukázal nesprávnu výšku vyrubeného súdneho poplatku. V ústavnej sťažnosti tiež zdôraznil, že poplatok v odvolacom konaní sa vyberá podľa rovnakej sadzby ako v konaní vo veci samej. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentoval: „*Vychádzajúc z gramatického výkladu ust. § 6 ods. 2 ZoSP, nie je možné akceptovať záver podľa ktorého ak bolo konanie začaté v rámci upomínacieho konania, t.j. súdny poplatok bol vyrubený vo výške 3 % z hodnoty predmetu sporu, v odvolacom konaní sa už vyrubuje vo výške 6 % z hodnoty predmetu sporu. Takto vyrubený súdny poplatok je nepochybne v rozpore s ust. § 6 ods. 2 ZoSP...*“

6. Prezentovaný výklad sťažovateľ podporil aj odkazom na uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 13 C 59/2021 z 1. augusta 2022. Tiež namietal, že okresný súd sa nevysporiadal v napadnutom uznesení s rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 268/2005 a ústavného súdu v konaní sp. zn. III. ÚS 239/08, na ktoré poukazoval.

7. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľ konštatoval, že k porušeniu jeho práv došlo tým, že okresný súd sa dostatočne nezaoberal jeho argumentmi a svoje rozhodnutie riadne nevysvetlil.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že napadnuté uznesenie je nedostatočne odôvodnené, čo spôsobilo porušenie práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie sťažovateľa. Ťažiskom ústavnej sťažnosti však je presvedčenie sťažovateľa o nesprávnej výške vyrubeneho súdneho poplatku.

9. Zmyslom a účelom ústavného práva na súdnu ochranu je zaručiť, resp. umožniť každému reálny prístup k súdu, a to po splnení podmienok ustanovených zákonom. Článkom 46 ods. 1 ústavy sa teda zaručuje predovšetkým prístup k súdu, pretože len v takom prípade sa vytvárajú podmienky na domáhanie sa práva na súdnu ochranu.

10. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v IV. ÚS 248/08, II. ÚS 64/09, I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, z novej judikatúry II. ÚS 153/2016, II. ÚS 681/2016, IV. ÚS 498/2018, II. ÚS 100/2020).

11. Právo na prístup k súdu je jedným zo základných komponentov práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru. Z rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva možno vyvodit' viaceré prípustné možnosti obmedzenia práva na prístup k súdu. Patrí sem napr. imunita proti súdnemu konaniu (napr. cudzí diplomati), zákonné lehoty na uplatnenie určitých práv, povinné advokátske zastúpenie, nesplnenie formálnych a materiálnych žalobných náležitostí, ale tiež inštitút súdnych poplatkov.

12. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému okresný súd pri rozhodovaní o výške súdneho poplatku dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko, či napadnuté uznesenie okresného súdu spĺňalo požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v ktorého zmysle postup všeobecného súdu v súlade s platným

a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv.

13. Aplikujúc uvedené východiská na vec sťažovateľa, ústavný súd hodnotí, že okresný súd pri rozhodovaní o poplatkovej povinnosti sťažovateľa za podanie odvolania vo veci, ktorá na okresnom súde pokračovala nadviazaním na upomínacie konanie, aplikoval a interpretoval na vec vzťahujúce sa ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch spôsobom, ktorý je ústavne udržateľný. Ide o aplikáciu a výklad jednoduchého/podústavného práva upravujúceho otázku poplatkovej povinnosti za podané odvolanie.

14. Upomínacie konanie sa aj podľa dôvodovej správy k zákonu č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“) považuje za plnohodnotnú elektronickú alternatívu k existujúcemu režimu platobného rozkazu [ktorý sa spoplatňuje bez zvýhodnenia, teda vo výške 6 % z hodnoty predmetu sporu podľa položky 1 písm. a) sadzobníka]. Úmyslom zákonodarcu bolo urýchliť konanie zavedením elektronického systému podávania návrhov formou štandardizovaných elektronických formulárov a s cieľom prednostného využívania tejto formy ju zvýhodnil zníženým súdnym poplatkom o 50 % z percentnej sadzby ustanovenej v sadzobníku. Takýmto osobitným spôsobom však zákonodarca zvýhodnil iba úkon podania návrhu na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní, na žiaden iný úkon sa zvýhodnená sadzba súdneho poplatku nevzťahuje (porovnaj jednotlivé odseky § 11c zákona o súdnych poplatkoch).

15. Ako z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, sťažovateľ ako žalobca si z týchto dvoch alternatív vybral možnosť uplatnenia svojho peňažného nároku v upomínacom konaní, za čo zaplatil zvýhodnený súdny poplatok podľa § 11c zákona o súdnych poplatkoch. Po podaní odporu žalovaným (ktorý sa nespoplatňuje) pokračovalo konanie na súde prvej inštancie a skončilo sa vydaním meritórneho rozhodnutia, ktorým sa žaloba zamietla. Podaním odvolania zo strany sťažovateľa sa začalo konanie na súde druhej inštancie a zároveň vznikla odvolateľovi poplatková povinnosť [§ 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch]. Spornou sa stala výška súdneho poplatku za odvolanie. Okresný súd vyrubil sťažovateľovi súdny poplatok vo výške 6 % z predmetu odvolacieho konania, a to s poukazom na § 5 ods. 1 písm. a) a § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch v spojení s položkou 1a) a prvou vetou poznámky 3 k položke 1 sadzobníka. Sťažovateľ, odvolávajúc sa na poznámku 3 k položke 1 sadzobníka, tvrdil, že mal byť zaviazaný k úhrade súdneho poplatku v rovnakej (zvýhodnenej) výške ako pri podaní návrhu v rámci upomínacieho konania.

16. Okresný súd pri odôvodnení napadnutého uznesenia akcentoval špeciálny charakter upomínacieho konania využitého žalobcom a zároveň mal na pamäti, že ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii (§ 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch). Vydaním meritórneho rozhodnutia bol predmet prvoinštančného konania na účely poplatkovej povinnosti vyčerpaný. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že okresný súd vymedzil koniec upomínacieho konania vydaním rozsudku okresného súdu o zamietnutí žaloby ako meritórneho rozhodnutia. Proti rozhodnutiu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, pričom

odvolacie konanie prebiehalo už podľa pravidiel riadneho civilného sporového procesu, a nie v režime upravenom zákonom o upomínacom konaní, a preto sa okresný súd pri vyrubovaní súdneho poplatku za odvolanie riadil všeobecnými ustanoveniami zákona o súdnych poplatkoch a vylúčil analogické použitie § 11c zákona o súdnych poplatkoch na odvolacie konanie (m. m. I. ÚS 283/2020).

17. Námietku sťažovateľa o nedostatočnej reakcii okresného súdu na jeho argumenty považuje ústavný súd za neopodstatnenú. Okresný súd svoje závery riadne a vyčerpávajúco odôvodnil. Podľa judikatúry ústavného súdu odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo na súdnu ochranu (m. m. III. ÚS 209/04, IV. ÚS 112/05, I. ÚS 450/2017). Sťažovateľ v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka formou poznámky v zátvorke odkázal na jediné rozhodnutie, a to nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 239/08 z 3. decembra 2008. K uvádzanému nálezu je potrebné uviesť, že sa v ňom riešila diametrálne odlišná situácia, a to možnosť podať odvolanie proti rozhodnutiu krajského súdu o zastavení odvolacieho konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku. V uvedenej veci sa absolútne neriešila otázka súdneho poplatku v upomínacom konaní a následnom odvolacom konaní v režime Civilného sporového poriadku.

Až v ústavnej sťažnosti sťažovateľ poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 268/2005. Aj vo vzťahu k tomuto odkazu je potrebné konštatovať, že šlo o diametrálne odlišnú procesnú situáciu, ktorú nie je možné prirovnávať k teraz prejednávanej veci (poplatok za odvolanie v nadväznosti na zmenu vtedy platného zákona o súdnych poplatkoch).

Napokon sťažovateľ v ústavnej sťažnosti tiež iba stroho odkazoval na uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 13 C 59/2021 z 1. augusta 2022.

Ústavný súd podotýka, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá je podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zverená najvyššiemu súdu.

18. Vychádzajúc z uvedeného, je ústavný súd toho názoru, že niet relevantnej spojitosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením označených práv sťažovateľa, a preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu